

Vitiligó

MI OKOZZA A VITILIGÓT?

A vitiligó pontos oka máig nem ismert. Autoimmun folyamatok lehetnek a háttérben: a szervezet védekezőrendszere saját sejtjeit, szöveteit idegenként azonosítva igyekszik elpusztítani azokat. Örökletes hajlam is szerepet játszhat a kialakulásában, melyre az állapot családi halmozódása is utal.

Ezenkívül egyéb tényezőknek is szerepet tulajdonítanak, például napégésnek, vegyi anyagoknak, stressznek stb. Annyi bizonyosnak látszik, hogy az utóbb felsorolt faktorok – ha nem is feltétlenül oki tényezők – súlyosbíthatják az állapotot.

Jó hír, hogy a vitiligó nem súlyos betegség abból a szempontból, hogy nem veszélyezteti az életet, és szervi elváltozások, késői következmények sem fenyegetik az érintetteket. A vitiligó ugyanakkor mélyen kihathat az életminőségre, hiszen rombolhatja az énképet és az önbecsülést, elszigetelődéshez és depresszióhoz vezethet.

A vitiligó bármely életkorban jelentkezhet, de többnyire 20–30 éves kor előtt jelenik meg először. Nagyobb eséllyel kell számítaniuk az előfordulására azoknak, akiknek van vitiligós rokonuk, vagy valamely családtagjuknál bizonyos autoimmun betegségeket (pl. reumatoid artritist, 1-es típusú cukorbetegséget) diagnosztizált orvosuk.

A vitiligó azt jelenti, hogy a bőr foltokban világosabb a normálisnál a bőr festékanyagának hiánya miatt. Esetenként csak néhány kisebb világos folt, máskor nagyobb, összefüggő, térképszerű foltozottság van jelen a bőrön; a folt színe lehet alig világosabb a környezeténél, de élesen el is üthet attól.

MINDEN VITILIGÓ EGYFORMA?

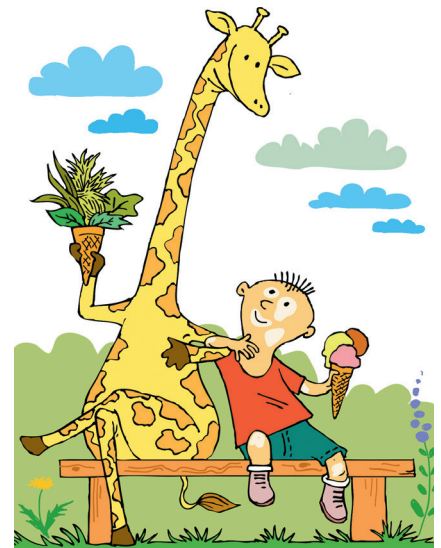
A vitiligó nagyon sokféle formában jelentkezhet elhelyezkedését, a festékhiány súlyosságát és kiterjedését tekintve. Azt lehet mondani, hogy nincs két egyforma eset.

A vitiligó orvosi felosztása szerint szegmentális és nem szegmentális altípusokat különíthetünk el. A szegmentális típus egy szegmentumot (pl. láb, arc, kar) érint, míg a gyakoribbnak számító nem szegmentális típus mindkét testfélen, például mindkét térden vagy kézen megjelenik.

MILYEN TÜNETEK ALAPJÁN KELL VITILIGÓRA GONDOLNI?

A vitiligó klasszikus tünete világos foltok megjelenése a bőrön azoknak a területeknek megfelelően, ahol a bőrből hiányzik a festékanyag. A folyamat általában a kézen, arcon, a testnyílások vagy nemi szervek környékén kezdődik. A szőrzet érintettségét a haj, a szempillák, a szemöldökök vagy – férfiaknál – a szakáll korai elszürkülése vagy kihéredése jelzi. A normális szín eltűnése nemcsak a bőrön jelentkezhet, hanem például a szájüreget vagy az orrot bélelő nyálkahártyán is. Néha előfordulhat a szem érintettsége is.

A vitiligó lefolyását nehezen lehet megjósolni. Vannak esetek, amikor az első foltok megjelenése után újabbak akkor sem mutatkoznak, ha nem történik kezelés. Az esetek többségében azonban a pigmentvesztés egyre nagyobb területre terjed ki, és végül

A vitiligós beteg kerülje a bőrsérülés veszélyével járó helyzeteket, így bőrének tetoválását és hennafestését is

a bőrfelszín jelentős részét elfoglalja. Nem kizárt az sem, hogy a vitiligós terület egy idő múlva visszanyeri normális színét.

A VITILIGÓ KIVIZSGÁLÁSA

A vitiligó diagnózisa általában már a bőrmegtekintése alapján felállítható. Az első vizit alkalmával az orvos kikérdezi a beteget az előzményekről, illetve arról, hogy a családban előfordult-e már hasonló betegség. A szem érintettségének megítélésére réslámpavizsgálatra, a bőr állapotának

felmérése céljából mintavételre és szövettani vizsgálatra kerülhet sor. Ezenkívül az orvos laboratóriumi vizsgálatokat is kérhet.

KEZELÉSI LEHETŐSÉGEK

Előjáróban le kell szögezni, hogy jelenleg nincs olyan terápiás módszer, mely a vitiligó végérvényesen gyógyítható lenne. A kezelés hármasképe célja a betegség lefolyásának lassítása vagy megállítása; a bőr pigmenttermeléséért felelős sejtek (melanociták) újbóli szaporodásának és növekedésének serkentése; és annak elősegítése, hogy a világos foltok visszanyerjék normális színüket.

Többféle terápiás módszer áll rendelkezésre, azonban nincs közöttük olyan, ami minden beteg számára egyformán hatásos lenne. Előfordulhat, hogy a kezelés alatt újabb vitiligós foltok jelennek meg, illetve hogy az első kezelés után ismételt kezelésekre lesz szükség.

A következő lehetőségek állnak rendelkezésre:

- Gyógyszeres terápia, mely segít abban, hogy a festékhányos bőrterületek színe ismét a normálishoz közelítsen. Használhatunk szájon át szedhető gyógyszereket vagy külsőleg alkalmazható krémeket. A gyógyszeres kezelés jelentheti kortikoszteroid tartalmú vagy az immunrendszerre ható készítmények alkalmazását.

- A vitiligós foltok színének normalizálását célozza a fényterápia is. Ultraibolya (UVB) fényvel sugározzák be az érintett bőrterületet az aktív vitiligó progressziójának lassítása céljából. Az orvos dönthet úgy, hogy kombinálja a gyógyszeres kezelést és a fototerápiát. Az ún. *fotokemoterápia* során az UVA fényvel történő kezelés előtt növényi eredetű hatóanyagot, pszoralent adnak szájon át. A fotokemoterápia eredményes módszer, ám alkalmazása nehézkes, ezért helyét egyre több helyen az UVB fototerápia veszi át.

- Az ún. depigmentáció során a nem érintett (normális színű) bőrterületek

pigmenttartalmának eltávolításával a teljes bőr színét a vitiligós területek színéhez közelítik. Ezt a lehetőséget általában azokra az esetekre tartalékolja az orvos, amikor a folyamat a teljes bőrfelszín jelentős részét érinti, és az egyéb kezelési módszerek eredménytelenek. A kezelés során depigmentációt előidéző anyagot juttatnak a bőrbe, és az adott bőrterület színe elhalványodik.

- Sebészeti módszerek is szóba jönnek, amennyiben az imént felsorolt konzervatív terápiás módszerek nem hozzák meg a kívánt eredményt. Ez bőrátültetést jelent, melyre többféle technikát is kidolgoztak már.

A terápiás terv felállításakor az orvos figyelembe veszi a beteg életkorát, az érintett bőrterület nagyságát és lokalizációját, valamint a folyamat előrehaladásának sebességét. Fontos szempont az is, hogy a betegség mennyiben befolyásolja az életminőséget.

A bőr színének helyreállítását célzó kezelések eredményessége igen változó lehet, és előre nem is jósolható meg, hogy az adott módszer az adott esetben milyen eredményt hoz majd. E módszerek mérlegelésekor az orvosnak figyelembe kell vennie, hogy néhányuk alkalmazása komoly mellékhatásokkal is járhat, ezért meg kell fontolni, hogy a kezeléstől várható haszon arányban áll-e a lehetséges kockázatokkal.

Akár gyógyszeres, akár műtéti kezeléssel történik döntés, a terápia eredményessége sokszor csak hosszú hónapok múlva ítéltető meg biztonságosan.

A jelenleg rendelkezésre álló készítmények mellett újabb hatóanyagok is tesztelés alatt állnak. A kutatás fő irányát olyan szerek jelentik, melyek a bőr pigmenttermelő melanocitáinak működését serkentik.

Dr. Simonfalvi Ildikó

EZ A TÁJÉKOZTATÓ NEM HELYETTESÍTI AZ ORVOSI KEZELÉST. A BETEGEK SZÁMÁRA KÉSZÍTETT MÁSOLATOKTÓL ELTEKINTVE FELHASZNÁLÁSA CSAK A KIADÓ ÍRÁSOS HOZZÁJÁRULÁSA NYOMÁN ENGEDÉLYEZETT.

▶ MIT TEHET A BETEG?

A vitiligós beteg nem kell, hogy passzív szemlélője legyen a világos foltok megjelenésének, külseje megváltozásának. Ő maga is sokat tehet testi állapota és közérzete javítására.

- Védje bőrét a naptól és a mesterséges ultraibolya sugárforrásoktól. Ehhez használjon legalább 30-as faktorszámú, lehetőleg vízálló napvédő készítményeket, melyek alkalmazását néhány óránként ismételje, különösen úszás, fürdés vagy fokozott verejtékezés közben. Viseljen a testét minél nagyobb területen fedő ruházatot – hosszú ujjú felsőt, hosszú nadrágot vagy szoknyát. Kerülje a szolárium és a kvarclámpa használatát.

- Esztétikai célból használjon a bőrszín egyenetlenségét elfedő alapozót vagy korrektort. A természetes bőrszínéhez legközelebb álló árnyalatot válasszon. A bőr színének egységesítésére megfelelő választás lehet önbarító készítmények használata is.

- Kerülje tetoválás vagy hennafestés készítését. A tetoválás a bőr óhatatlan károsodásával jár, mely akár heteken belül újabb vitiligós foltok megjelenéséhez vezethet.

- Kerülje azokat a helyzeteket, amelyek a bőrsérülés veszélyével járnak. Ilyen tevékenységek végzéséhez használjon megfelelő védőruházatot és védőeszközöket.

- A testi vonatkozások mellett ugyanilyen fontos a vitiligó lelki következményeivel való megküzdés is. A vitiligó okozta másság stresszt vagy szomorúságot okozhat, rombolhatja az énképet és az önbecsülést. Segítséget jelenthet, ha a beteg alaposabban megismeri a betegségét, nem fél megosztani érzéseit szeretteivel és a környezetében élőkkel, fenntartja szociális kapcsolatait, betegszervezetekhez csatlakozva megbeszéli problémáit sorstársaival és tanácsokat kaphat tőlük. Aki szükségét érzi, pszichológus segítségét is igénybe veheti hatásos megküzdési stratégiák elsajátításához és alkalmazásához.